

Током последње две седмице међународна изручења Србији уопште не иду од руке. Два српска захтева, која су разматрали судови у две различите државе, са сасвим различитим правним традицијама и системима, дошли су у суштини до истог закључка који по српске власти и њихове правосудне органе није ни мало ласкав.

Размотримо, укратко, судбину оног другог, најскоријег, одбаченог захтева Србије. Она можда садржи неке поуке о томе како би једна озбиљна држава требало да се понаша и сугерише одговор на питање да ли данашња Србија припада категорији таквих држава.

Проницљиви читаоци већ су схватили на коју недавну (заправо неславну) епизоду се циља.

Пре него што кренемо да ишта коментаришемо, да видимо, дакле, како изгледају главне контуре пресуде британског суда у предмету изручења Ејупа Ганића. [\[1\]](#)

У параграфу 9 дефинише се природа сукоба у БиХ. Судија Тимоти Воркман (Timothy Workman) изводи закључак да сукоб јесте био међународног карактера, мада се ограђује и подвлачи да није његов посао да доноси одлуке такве врсте. Заиста, ово питање и није битно у односу на предмет који је решавао судија Воркман, али оно јесте од великог значаја за државу Србију vis-à-vis правне и материјалне одговорности за последице рата у БиХ. [\[2\]](#) У сваком случају, чак и ненадлежна констатација судије Воркмана у смислу да сукоб јесте био међународни, за Србију није безазлена ствар, напротив. А како је дошло до ње? То сазнајемо у пар. 8 пресуде. У српском захтеву, сукоб је окарактерисан као “International combat conflict,” што је на енглеском језику потпуно бесмислена конструкција коју су невични “стручњаци” у српском тужилаштву измислили само да би нечим заменили стандардну формулацију, “International armed conflict.” Као што је британски судија навео, а као правници требало је да они то унапред да претпоставе, дефиниција сукоба чак није ни релевантна по одлуку о Ганићевом изручењу. Али таквим јефтиним, балканским, покушајем да га лингвистички обману и изиграју, они су британског судију до те мере већ на самом почетку изиритирали да се он и без преке потребе у својој одлуци по овом питању ипак определио, и то за варијанту која је по Србију најштетнија: да сукоб јесте био међународне природе.

Да ли је онда чудно што се на крају своје одлуке судија исповеда да је “од почетка овог суђења” био убеђен да је “већ на први поглед јасно да се ту ради о процесној злоупотреби” [3], дакле, да је по среди покушај српске стране да манипулисањем правних института оствари не правне, већ неке друге, политичке, циљеве?

Судија Воркман сада прелази на главне аргументе одбране: да одустајање од кривичног гоњења против Ганића од стране Хашког трибунала 2002. године и сарајевског Тужилаштва за ратне злочине неколико година касније у довољној мери одговара на питање постоје ли реални основи за кривичну одговорност Ејупа Ганића у вези са догађајем у Добровољачкој улици. Већ увелико склон одбацивању резона који потичу од српске стране, судија у начелу прихвата тезу британског државног тужиоца у овом предмету Џејмса Луиса да то ипак нису пресуђене чињенице иза којих стоји одлука судског већа које их је разматрало, већ да су то само необавезујуће интерне одлуке респективних двеју тужилаштава (пар. 31). По г. Луису, а судија се са тиме теоретски сложио, то нису ставови судова већ само тужилаца, а треће по реду тужилаштво након поновног разматрања могло би да дође до различитог закључка.

Само се по себи разуме, да би ова теза – да би треће по реду преиспитивање предмета могло доћи до драматично различитог исхода – британском судији изгледала неупоредиво убедљивије да је био испоштован један услов. А то је да су овај трећи покушај пратили нови докази који раније нису били доступни, нису били разматрани или су били криво протумачени. Зато, суштина српског захтева, да би он имао изгледа на успех, морала се састојати не из понављања старе приче, већ из нових доказа који би упућивали на Ганићеву одговорност за планирање, наређивање и/или руковођење смртоносним нападом на колону ЈНА у повлачењу. То је елементарно, и то је нешто што сваки професионалац на положају Вукчевића и Векарића мора да зна, а ако не зна, онда му треба дискретно скренути пажњу да се баци у потрагу за новим запослењем.

У пар. 32 судија сумаризује “свеже доказе” који су му били предочени. Ти докази, по свему судећи, били су очајно танки. Они су се састојали из исказа др. Таушана, који по неким хронолошким питањима очигледно нису били довољно јасни, па нису ни могли на суд да на оставе утисак превелике веродостојности. Даље, од исказа два сведока који су тврдили да су били рањени или мучени у оквиру инкриминисаних догађаја. Најзад, стоји да су били обављени поновни разговори са петорицом сведока са којима су раније контактирали Хашки трибунал и сарајевско Тужилаштво. У каквом облику су искази тих лица били представљени суду и како их је суд проценио у пресуди не пише, али се може претпоставити.

Резултат тог позамашног труда који је Тужилаштво за ратне злочине у Београду уложило да би се захтев Србије за уручење Ејупа Ганића додатно пред британским судом образложио, под оваквим околностима био је предвидљив, а на одређени начин чак и логичан: “I have not been provided with any new evidence”, гласио је резултат до којег је дошао британски судија, “that could be described as ‘striking’ or substantial.” [4]

Услед тога, догодио се парадокс. Мада начелно усваја став британског тужиоца Луиса да је до различитог закључка о Ганићевој улози од оних ранијих још увек могуће доћи, у недостатку релевантних нових доказа судија Воркман констатује да му нису били пружени никакви разлози да то учини. Следствено томе, он је одлучио да “прида знатну тежину” одлуци Хашког трибунала да Ганића кривично не гони, [5] као и закључку сарајевског Тужилаштва (чију је истрагу, каква коинциденција, водио баш међународни тужилац, Британац Филип Алкок),

[6]

да не постоји основ за претпоставку да би у вези са Добровољачком улицом Ејуп Ганић могао бити кривично одговоран.

Али то није све, британски судија Воркман још није завршио. Као увод у своју лаконску пресуду: “The defendant is therefore discharged” [7], он излаже своје виђење процеса који се у његовој судници одиграо, а које не представља комплимент српским властима генерално, нити њиховом тужилаштву за ратне злочине појединачно.

„Закључујем да не постоји оправдање за покретање поступка против др. Ганића. На основу исказа г. Арнаута, стекао сам убеђење да су током овог екстрадиционог поступка чињени покушаји да се овај процес искористи као полуга ради задобијања подршке босанске владе за Декларацију о Сребреници. Ако је српска страна заиста била спремна да се захтева за изручење одрекне за узврат за сарадњу босанске владе, то само по себи представља процесну злоупотребу пред овим судом. Исказ г. Арнаута добија на веродостојности у светлу необичних околности под којима је овом суду био поднет захтев за измену услова кауције како би се др. Ганићу омогућио повратак у Босну. Како изгледа, тај захтев произашао је из напора да се постигне дипломатско решење“ [8]

Да, да, српска министарка правде Снежана Маловић одмах је, не пропуштајући да користи ниједну овешталу флоскулу из арсенала бљутавштина којем се у оваквим приликама рутински прибегава, демантовала и саму помисао на тако нешто... [9] Сачувај боже! “Веће за ратне злочине Вишег суда у Београду и Тужилаштво за ратне злочине у досадашњим поступцима показали су да су апсолутно, кадровски и професионално, спремни да процесуирају починиоце кривичних дела ратних злочина, без обзира на

њихову националност, или националност жртава”, енергично се министарка успротивила злобним клеветатама. The lady doth protest too much, одговорио би на ове њене исприке велики енглески Бард.

Али британски судија Воркман још није завршио са бичевањем српских колега:

„Од како сам дошао до ових закључака, добио сам обавештење да је главни тужилац за ратне злочине из Београда наводно изјавио штампи да је за др. Ганићем издата потерница да би се са њим обавило саслушање пре него што буде била донета одлука да ли против њега треба покретати оптужницу. Преда мном се не налазе докази о томе и ја не могу бити сигуран да је то обавештење тачно, али ако је истина да се др Ганић потражује ради саслушања, а не ради кривичног гоњења, у том случају у складу са Законом о екстрадицији од 2003. године изручење уопште не би било ни могуће.“ [\[10\]](#)

Да ли је г. Вукчевић, на кога је судија Воркман у свом коментару очигледно алудирао, уопште успео да схвати ток и исход процеса који је пратио у британској судници? То питање врло је примерено, јер у разговору са новинарима после изречене пресуде, Вукчевић је, обраћајући се „преко преводиоца“ страним медијима, „изјавио да ће његова земља уложити жалбу на пресуду, те је одбацио приговор да је захтев за Ганићево изручење био политички мотивисан.“ [\[11\]](#)

Молим, да ли је ово тачно: преко преводиоца? По Лондону се већ неколико месеци врзма особа чији је задатак да тамо у једној деликатној ствари заступа интересе Србије, али ми сада сазнајемо да он не влада језиком земље у коју је послат? У реду, можда господин Вукчевић течно говори француски или шпански, али где је био његов енглески преводилац да му појасни природу процеса у којем је учествовао или – да будемо апсолутно прецизни – којем је у име Србије присуствовао?

Лапсус г. Вукчевића, да ће Србија уложити жалбу, овај трагични догађај најзад дефинитивно претвара у потпуну фарсу. Истоветну глупост свога шефа поновио је и његов заменик Бруно Векарић: „Постоји право жалбе вишем суду. Размотрићемо то... Ово је тек прво полувреме.“ [\[12\]](#) Не, то је крај ваше утакмице. Очигледно, ни једном ни другом господину нису јасне елементарне ствари које се тичу њиховог статуса пред британским судом. За шта год они важили у Београду, у Лондону они нису тужиоци, него су само посматрачи. Једини тужилац у тој судници, једина особа која је овлаштена да у име британске круне води предмет против Ејупа Ганића пред британским судом и да

доноси све оперативне одлуке, укључујући и да ли ће се улагати жалба, јесте британски barrister James Lewis QC. Једина улога коју Вукчевић и Векарић у том процесу имају је логистичка, да тужиоца Луиса снабдевају доказима и подацима које он може користити пред судом.

Како су они ту улогу одиграли илустроваће следећи пример. Писац ових редова недавно је присуствовао промоцији књиге *Тајна Добровољачке улице* [13] чији је аутор г. Миладин Петровић. Као војни новинар, г. Петровић је у мају 1992. био на лицу места у команди Друге војне области у Сарајеву док су се водили преговори за евакуацију јединице ЈНА која се налазила под опсадом у сарајевској касарни, а током извлачења он је био у нападнутој колони. На тим преговорима, пре него што су услови за евакуацију колоне били углављени, Ганић је учествовао скоро свакодневно пошто је замењивао одсутног Изетбеговића. Импресиониран драгоценим сазнањима г. Петровића не само у односу на појединости масакра већ – што је за кривичну одговорност Ејупа Ганића далеко релевантније – у односу на руководиоце те акције која се завршила убиством 42 и рањавањем седамдесеторо ненаоружаних припадника ЈНА, упитао сам га да ли га Тужилаштво за ратне злочине има у виду као потенцијалног сведока на процесу који се води против Ејупа Ганића. Он ми је рекао да га чак нису ни контактирали са таквом намером.

Изгледа да је суштину ове ниске афере најбоље схватио Чарлс Крофорд, бивши британски амбасадор у Србији и БиХ:

„Београд је забрљао покушавајући да се иза кулиса нагоди са Сарајевом: ‘Ајде бре [тако стоји код Крофорда у оригиналу], повући ћемо захтев за Ганићево изручење из Лондона ако нам мало помогнете у вези са нашом Сребреничком декларацијом, коју гурамо кроз нашу Скупштину...’ Мада по правилима понашања која важе у једној балканској чаршији, тако нешто могло би бити сасвим прихватљиво, строги лондонски суд могао је из тога извести закључак да захтев за изручење није имао (много) везе са Правдом, већ да су ту по среди биле неке сумњиве политичке махинације.“ [14]

Стварно, ко би лондонски суд могао да осуђује ако је извукао такав, или неки други, сличан, закључак? Зар се то само по себи не намеће? Изручење Србији врућег кромпира који се зове Ејуп Ганић последња је неугодност коју су српске власти заиста желеле да доживе у Београду. За њих, његово изручење било би катастрофа јер тада не би имали другог избора, осим да му суде.

Начин како је Коалиција за Европску Србију решила дилему која је настала када су јој британске власти приредиле непријатност, и на њихову про форма расписану потерницу неочекивано реаговале тако што су ухапсиле Ганића, био је класично балкански бедан и низак: филтрирање и задржавање доказног материјала који су достављали британском тужиоцу, тако да до британског судије није могло да дође ништа што би превагнуло у прилог изручењу. Одговорност за још једну “неправду” и за још један доказ да свет нема слуха за српску верзију истине опет се пребацује на странце. А они – пред необавештеном, обманутом и заблуделом домаћом јавношћу – остају неукаљани.

Барем релативно, онолико колико је мангупима могуће да створе такав утисак.

---

[1] За интегрални текст пресуде, погледати: <http://www.nspm.rs/nspm-in-english/in-the-city-of-westminster-magistrates-court-the-government-of-the-republic-of-serbia-versus-ejup-ganic.html>

[2] Ово је свакако један од разлога зашто би лакомислено и под страним притиском усвојена Декларација о Сребреници могла имати изузетно штетне последице по Србију и њене грађане.

[3] Параграф 39.

[4] Параграф 36. У преводу: „Нисам примио никаквих нових доказа за које би се могло рећи да су упечатљиви или од суштинског значаја.“

[5] Параграф 14.

[6] Параграф 18.

[7] Параграф 44, у преводу: „Оптужени је, према томе, слободан.“

[8] Параграф 39.

[9] РТС, 28. јул 2010.

[10] Параграф 43.

[11] Франс-прес, 27. јул 2010.

[12] Танјуг, 27. јул 2010.

[13] Бањалука–Београд 2010.

[14] Charles Crawford, <http://charlescrawford.biz/blog/ejup-ganic-free-to-go->